

OVER PLUIMVEE

KNIPPEN

Tekst en foto's: Monique de Vrijer

Naast de dagelijkse verzorging van onze kippen, is het ook zaak om ze regelmatig in handen te nemen en ze dan eens extra goed te bekijken. Zonder dat het erg opvalt kan het best zijn dat onze kippen een klein mankementje hebben opgelopen, wat we makkelijk kunnen verhelpen. Net als bij ons groeien de nagels van kippen gewoon door, en snavels doen dat ook! En soms kunnen veren, net als haren, best eens in een 'beter model' geknipt worden. Deze keer daarom aandacht voor de nagels, snavels, sporen, en andere knipwerkzaamheden die onze kippen soms nodig hebben.

Nagels knippen.

Bij konijnen en cavia's bijvoorbeeld is het de normaalste zaak van de wereld, daarvan moet je zo nu en dan de nagels nakijken, en zonodig knippen. Maar ook kippennagels groeien gewoon door en moeten soms geknipt worden.

Meestal zal het niet nodig zijn, zeker niet bij kippen die volop kunnen scharrelen, een vrije uitloop hebben of op een harde

ondergrond lopen; dan slijten de nagels vanzelf af. Worden kippen echter op een zachte ondergrond gehouden, of hebben kippen een afwijkende teenstand, dan kunnen de nagels zover doorgroeien dat het nodig is om ze te knippen.

Links: Als de nagels te lang worden, kan dat indirect ook voor een afwijkende teenstand gaan zorgen, waardoor de kip last kan krijgen met lopen. Foto: Stefan Moek.

Nagels knippen doe je altijd met een kniptang, en bij voorkeur niet met een schaar. Door het knippen met een schaar kunnen de nagels van de kip gaan splijten. Gebruik liever een nagelkniptang speciaal voor dieren, maar ook een nagelkniptangetje voor mensen volstaat prima.

Let erop als je de nagel knipt dat je niet in het leven knipt. Bij blanke nagels kun je het leven zien zitten als het roze gedeelte in de nagel. Goed in het licht houden kan helpen. Als de kip donkere nagels heeft dan is het leven vaak niet of nauwelijks te zien. Kijk dan wel nog even aan de zijkant van de nagel, omdat het daar soms wel te zien is. Als je het leven niet kan zien zitten, dan moet je dus een beetje op de gok knippen. Als de nagel in een bochtje groeit, dan kan je er vanuit gaan dat het leven niet meegroeit tot **na** de bocht, dus dat je de nagel kan afknippen, na de bocht.

Zet de poot op de grond en bekijk de nagels aandachtig. Een doorgroeiende nagel zal altijd wat scheef groeien. Is de nagel dan toch nog aan de lange kant, dan is het zaak om er steeds voorzichtig opnieuw een klein stukje af te knippen.

Links: Bij de normale teenstand is de nagel licht gebogen.

Rechts: Abnormale teenstand waarbij de nagels iets omhoog gericht staan.

Knip je per ongeluk toch net in het leven, dan zal dat gaan bloeden. Dat is natuurlijk pijnlijk; we kennen allemaal wel het gevoel van een te ver afgeknipte of ingescheurde nagel.

Foto links: Als het nét een puntje van het leven is, dan zal het bloeden wel meevallen en redelijk snel stoppen.

Knip je echter flink in het leven, dan bloedt dat serieus behoorlijk! Als je het in huis hebt kun je een aspirine vermalen en dat er tegen aan doen, dat stopt het bloeden (en is een wat prettigere manier). Je kunt de nagel ook dichtbranden met bijv. een soldeerbout, brandende sigaret, of de achterkant van een spijker die je in een vlam hebt gehouden. Is het knippen goed gegaan, dan kun je de nagel zonodig ook nog vijlen.

Naast opletten op te lange of afwijkende nagels, is het ook best zinnig om de nagels van de haan regelmatig na te kijken. In tegenstelling tot wat veel mensen denken, zijn het namelijk niet de sporen, maar de nagels die hennen nogal eens verwonden bij het treden. Het is dan ook een tip om de nagels van je haan bot te vijlen, zodat de kans op het verwonden van de hen wat kleiner wordt.

Dit zie je dus in eerste instantie niet zo snel aan je hen. Ontsmet en verzorg deze wond tot het genezen is.

Indirect is het net zo wijs om de hennen waar een haan bij loopt, geregeld na te kijken. Omdat bij het treden een poot van de haan uit kan schieten en/of van haar rug afglijden, zullen eventuele verwondingen juist bij de hen onder de vleugels zitten.

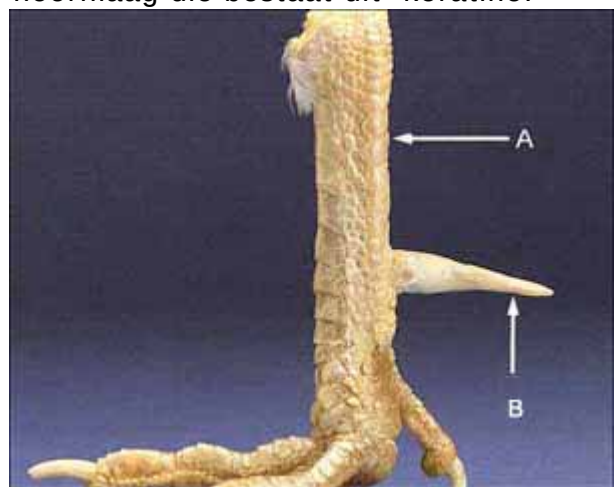

Sporen knippen.

Op het achterbeen van de (volwassen) hanen bevinden zich de sporen. Hanen hebben sporen om zich mee te verdedigen, een wapen om mee te vechten.

Uit een klein bobbeltje dat we de *papilla* noemen, groeit de zogenaamde *calcar*; de uitstulping van het bot, en dit is tevens 'het leven' wat zich in de spoor bevindt. Daar omheen vormt zich de spoor zoals wij die zien; een hoornlaag die bestaat uit keratine.

Boven: Op deze röntgenfoto zie je het loopbeen (A), de calcar (B) en de keratinelaag (C). De calcar en de keratinelaag vormen samen de spoor.

Foto rechts: Bij het knippen van de spoor moet je dus niet verder knippen dan punt B. Foto's met dank aan Ohio State University, extension Fact sheet <http://ohioline.osu.edu:80/vme-fact/0014.html>

Normaal gesproken zal je niets aan een spoor hoeven te doen, maar bij sommige (oudere) hanen kan het gebeuren dat de sporen zover doorgroeien dat ze er last van krijgen bij het liggen of het lopen, een beetje afhankelijk van welke kant de spoor op groeit.

Ook kan een spoor hartstikke schreef groeien, of erger nog, in een bocht, waardoor de spoor uiteindelijk weer richting been groeit, met als gevolg dat die in kan gaan groeien.

Links: In een bocht groeiende spoor bij een Zijdehoen.

Dit soort sporen moeten dus geknipt worden. Dat gaat eigenlijk hetzelfde in zijn werk als bij nagels. Alleen zal een nagelknipper of gewoon nageltangetje meestal niet geschikt zijn. Sporen zijn namelijk heel hard, zeker bij grote hanen en dan is een tang misschien een beter gereedschap. Knip voorzichtig een stukje van

de spoor af, totdat je aan het leven bent gekomen. Vijl de spoor daarna zonodig bij, niet puntig maar stomp.

Sporen die te ver in het leven geknipt worden, bloeden ernstig. Je zal de bloeding dan ook moeten stoppen, wat niet altijd zal meevallen.

Er zijn verschillende methodes bekend om de spoor, de hoornlaag dus, van de calcar (het leven) af te halen. Dit is echter wel pijnlijk voor de hanen; je

kan je indenken hoe het voelt om je nagel van je vinger af te

laten halen. Zolang de

sporen niet raar groeien en voor problemen zorgen zou ik ze dus lekker laten zitten.

Rechts: Haan waar zojuist de sporen afgedraaid zijn. Het 'blauw' is van een ontsmettingsmiddel.

Snavel knippen

Bij sommige kippen groeit de snavel door en daardoor wordt het eten hem of haar op den duur belemmerd. Meestal zal het gaan om de bovensnavel die doorgroeit. Een te lange bovensnavel kunnen we weer voorzichtig in model knippen. Normaal gesproken hoeven we een snavel niet bij te knippen. Door onder andere een harde ondergrond (denk aan stenen) en het scharrelen, houden de kippen hun snavel prima bij. Je kan het soms ook zien als de kippen iets gegeten hebben en hun snavel is er vies van geworden. Ze slijpen dan met hun snavel langs de stenen bijvoorbeeld.

Maar de ene kip is de andere niet, en ondanks de mogelijkheden die er zijn om de snavel zelf op een

natuurlijke manier in vorm te houden, kan het zijn dat een snavel toch opvallend lang begint te worden.

Als we besluiten om de snavel te knippen, hou dan in eerste instantie de ondersnavel als richtlijn aan.

Rechts: Het beste wat je kan doen is eerst een klein stukje van het puntje van de snavel afknippen.

Onder: En vervolgens de beide zijanten bijwerken, zodat je weer een mooie, puntige snavelvorm creëert.

Links: Als je de snavel opent, kun je in de bovensnavel 'het leven' zien zitten. Daar mag uiteraard niet in geknipt worden, en daar blijf je ook altijd een stukje bij vandaan.

Bekijk het resultaat. Is het nog wat te lang, dan knip je weer een stukje van het puntje af, en knip je de zijanten weer bij.

Liever wat vaker een klein stukje knippen, dan te ver knippen met alle gevolgen van dien.

Het uiteinde van de snavel waar het leven zich in bevindt, zit vol met zenuwuiteinden. Het is bijzonder pijnlijk voor de kip als je hierin knipt! De kip gebruikt zijn snavel niet alleen om te eten, maar ook om te poetsen. Het is niet terug te draaien als er eenmaal een stuk van het leven af is. Knip snavels dus alleen als het echt nodig is, en doe het met beleid.

Ooit ontdekte ik bij onze kalkoen een ver doorgegroeide bovensnavel. Niet zo netjes van me, maar doordat de kalkoen altijd met die 'sliert' over zijn snavel loopt, had ik het totaal gemist.

Links: Zover kan het dus komen met het doorgroeien van een bovensnavel!

De snavel van kalkoen Norbert is inmiddels keurig bijgeknipt, en ik ben er een stuk alerter op geworden.

Kuiven knippen

Een heel aantal kippenrassen zijn in het bezit van een prachtige kuif. Denk bijvoorbeeld aan Kuifhoenders en Zijdehoenders. Sommige van die kuiven zijn zo groot en vol, dat de kippen bijna geen zicht meer hebben.

Ik knip die kuiven een beetje bij, zodat de kip wat meer ziet. Eten, drinken, maar ook gewoon zien wat er om je heen gebeurt, het wordt allemaal een stuk makkelijker zonder een kuif voor je ogen.

Ik knip de kuiven van onze Hollandse Kuifhoenders zo, dat alleen het zicht wat beter wordt, maar de kuif gewoon kuif blijft. Eigenlijk knip ik alleen de veertjes om de ogen iets korter, maar het geeft een hoop verschil en de ingekorte veertjes steunen de overige kuifveren. Ga je met je gekuifde kippen naar een tentoonstelling, dan mogen alleen de gekleurde veertjes aan de voorkant korter geknipt worden, liefst in de vorm van een 'vlinder', dat zal de beoordeling zeker ten goede komen..... Maar heb je een paar van die bontmutsen in je tuin lopen voor de leuk, dan luistert het niet zo nauw. Het heeft alleen nut om dit te doen bij een uitgegroeide kuif, anders is het zicht na een korte tijd alweer belemmerd.

Na de rui moet er weer opnieuw geknipt worden natuurlijk.

Links: Grappig is het om te zien dat als ik klaar ben met één oog, de kip al echt gaat rondkijken; je merkt het verschil. Te losse of te grote kuiven kunnen het zicht dus echt belemmeren.

Vleugels knippen.

Naast het knippen van nagels, sporen, snavels en kuiven, kan er ook een reden zijn om een vleugel te knippen.

Een vleugel knippen noemen we ook wel kortwieken. Kortwieken houdt in dat je de slagpennen van één vleugel afknijpt.

Rechts: Je spreidt de vleugel van de kip en knipt de grote slagpennen af. De rand van de dekveren kun je dan mooi aanhouden als maat. Zorg dat de afgeknipte schachten niet onnodig scherp worden.

Onder: Voor het mooie kan je de eerste 2 slagpennen laten zitten; zo zie je minder goed dat de kip gekortwiekt is, als ze de gesloten vleugel tegen het lichaam houdt.

Het nut van kortwieken is om de kip uit evenwicht te brengen, zodat die minder makkelijk over bijvoorbeeld hekjes heen vliegt. Het heeft overigens alleen nut als één vleugel geknipt wordt, anders is de kip niet uit evenwicht. Ik heb al heel vaak gezien dat mensen beide vleugels knippen, en daarmee is de kip weer in evenwicht.

Verwacht echter geen wonderen; ook gekortwiekte kippen komen vaak nog aardig over hekjes heen, maar echt omhoog vliegen of stukjes vliegen is er niet meer bij, daarvoor heeft het zeker zin.

Net als het knippen van kuifveren, heeft ook kortwieken alleen zin als de vleugelveren helemaal uitgegroeid zijn. Knip nooit de veren die nog in de groei zijn, en die je kan herkennen aan de donkerpaars gekleurde (bloed) buisjes. Dit is pijnlijk en gaat bloeden!

Na elke rui moet je het kortwieken weer herhalen.

Tot slot

Als het nodig is om nagels, sporen, snavels of veren te knippen, doe het dan met beleid. Neem de tijd ervoor, en bijvoorkeur ben je met z'n tweeën, zodat de een de kip kan vasthouden en de ander kan knippen.

Leg alles wat je nodig hebt klaar, zo ook spullen om een eventuele bloeding te stoppen.

Als je het eng vind, of niet goed durft, vraag dan eerst iemand die de nodige ervaring heeft om het je eens voor te doen.